

O'ZBEKISTON BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI O'NDIRISHNI YANGI BOSQICHGA OLIB CHIQISH

Xusanov Baxtiyor Bahriddin o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

O'zbekiston banklarida muammoli kreditlarni o'ndirishni yangi bosqichga olib chiqish bank tizimining barqarorligini mustahkamlash va iqtisodiyotni rivojlantirish uchun strategik ahamiyatga ega. Buning uchun kredit risklarini samarali boshqarish, qarzdorlik darajasini nazorat qilish va resurslardan oqilona foydalanish orqali moliyaviy boshqaruvni kuchaytirish zarur. Sun'iy intellekt, big data va blokcheyn texnologiyalarini joriy etish muammoli kreditlarni monitoring qilish va qayta tiklash jarayonlarini tezkor tashkil etishga imkon beradi. Qarzdorlikni qayta tuzish bo'yicha moslashuvchan strategiyalar ishlab chiqish va mijozlar bilan ishonchli hamkorlikni mustahkamlash ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, qonuniy asoslarni kuchaytirish, muammoli kreditlarni o'ndirish jarayonini soddalashtirish va zamonaviy huquqiy mexanizmlarni joriy qilish talab etiladi. Bank tizimidagi malakali kadrlarni rivojlantirish va xodimlarning bilim hamda ko'nikmalarini oshirish jarayon samaradorligini ta'minlaydi. Kredit portfelining sifatini muntazam tahlil qilish, xavfli sektorlarni aniqlash va o'z vaqtida tegishli chora-tadbirlarni ko'rish orqali monitoring tizimini takomillashtirish banklarning moliyaviy holatini yanada yaxshilaydi. Kompleks yondashuvni qo'llash orqali nafaqat bank tizimi barqarorligi ta'minlanadi, balki iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga ham sezilarli hissa qo'shiladi.

Muammoli kreditlarni o'ndirishni yangi bosqichga olib chiqishda yana bir muhim omil bu moliyaviy ko'rsatkichlarni chuqur tahlil qilish va qarzdor mijozlarning moliyaviy imkoniyatlarini baholash tizimini rivojlantirishdir. Banklar, qarzdorlar bilan ochiq va konstruktiv muloqotni yo'lga qo'yish orqali, nafaqat qarzdorlikni qayta tuzish, balki mijozlarning ishonchini oshirishga ham erishadilar.

Bunda moslashuvchan to'lov grafiklarini taklif qilish va qarzдорlarning real imkoniyatlarini hisobga olish asosida strategiyalar ishlab chiqish alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, muammoli kreditlar tahlilida hududiy va sohaviy xususiyatlarni hisobga olish zarur. Chunki ayrim hududlar yoki iqtisodiyotning ma'lum bir sektorlari yuqori darajadagi qarzдорlikka ega bo'lishi mumkin. Ushbu sohalar uchun maxsus moliyaviy dasturlarni ishlab chiqish va qo'llash kredit portfelini sog'lomlashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xalqaro tajribani o'rganish va muvaffaqiyatli strategiyalarni mahalliy sharoitga moslashtirish orqali jarayon samaradorligini yanada oshirish mumkin. Yana bir muhim jihat bu statistik ma'lumotlar bazasini muntazam yangilab borish va qarzдорlik dinamikasini kuzatish uchun zamonaviy axborot tizimlarini joriy qilishdir. Bu esa banklarga xavf omillarini oldindan aniqlash va ular bo'yicha tezkor chora-tadbirlarni amalga oshirish imkonini beradi. Natijada, O'zbekiston banklarida muammoli kreditlarni o'ndirish jarayonining yangi bosqichiga o'tish bank tizimining mustahkamligini ta'minlashda muhim qadam bo'ladi va iqtisodiyotni rivojlantirishga zamin yaratadi.

Bundan tashqari, muammoli kreditlarni kamaytirish uchun ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi huquqiy asoslarni mustahkamlash muhim. Qarzдорlarning to'lov qobiliyati pasaygan hollarda ularga moslashuvchan shartlar yaratish, jumladan, qarz miqdorini qayta ko'rib chiqish va to'lov muddatlarini uzaytirish banklar uchun ijobiy natijalar keltiradi. Shu bilan birga, qayta tiklanmagan kreditlarni o'ndirishda sud tizimi va ijro organlari bilan yaqin hamkorlik qilish, qonunchilikka mos chora-tadbirlarni qo'llash orqali jarayonni tezlashtirish mumkin.

Hududiy va sektoriy xususiyatlarni hisobga olgan holda banklar tomonidan ishlab chiqilgan maxsus dasturlar ham muhim o'rin tutadi. Masalan, qishloq xo'jaligi yoki kichik biznes sohasidagi muammoli kreditlar uchun alohida yondashuvlar ishlab chiqish, ular bo'yicha imtiyozlar taqdim etish yoki subsidiyalar ajratish mumkin. Ushbu yondashuv kredit portfelining sog'lomligini oshirishga va bankning moliyaviy ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Muammoli kreditlarni o'ndirish jarayonida muvaffaqiyatga erishish uchun xalqaro tajriba va eng yaxshi amaliyotlarni mahalliy sharoitga moslashtirish zarur.

Xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlik qilish, ularning tajribasidan foydalanish va ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish orqali O'zbekiston bank tizimi o'z raqobatbardoshligini oshiradi. Shu tarzda, kompleks va tizimli yondashuv yordamida muammoli kreditlarni o'ndirishni yangi bosqichga olib chiqish nafaqat bank tizimi, balki milliy iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga ulkan hissa qo'shadi.

Muammoli kreditlarni o'ndirishni yangi bosqichga olib chiqishda bank tizimida **mijozlar bilan interaktiv hamkorlikni** rivojlantirish va xizmat sifatini oshirish alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda mijozlarga qarz holatini kuzatish, to'lov grafigini o'zgartirish yoki maslahat olish imkonini beruvchi onlayn platformalarni joriy qilish kerak. Bu mijozlarning bank xizmatlariga bo'lgan ishonchini oshirish va muammoli kreditlarni vaqtida qaytarishni rag'batlantirishda muhim omil bo'ladi.

Shu bilan birga, **moliyaviy savodxonlikni oshirish dasturlarini** amalga oshirish orqali qarz oluvchilarning to'lov madaniyatini shakllantirish zarur. Moliyaviy ta'lim nafaqat qarzdorlarning xabardorligini oshiradi, balki ularga o'z mablag'larini oqilona boshqarish ko'nikmalarini ham beradi. Natijada, kreditni qaytarish bilan bog'liq muammolar kamayadi va banklarning qarz oluvchilarga bo'lgan ishonchi ortadi.

Muammoli kreditlarni restrukturizatsiya qilish jarayonlari ham muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda banklar qarz oluvchilarning moliyaviy ahvolini tahlil qilib, qarz shartlarini qayta ko'rib chiqishlari kerak. Jumladan, foiz stavkalarini pasaytirish, to'lov muddatlarini uzaytirish yoki qarzning bir qismini kamaytirish kabi chora-tadbirlar qo'llanilishi mumkin. Ushbu yondashuv qarz oluvchilar uchun qulay sharoit yaratadi va muammoli kreditlarni tezroq qayta tiklash imkonini beradi.

Statistik va analitik ma'lumotlar bazasini rivojlantirish banklar uchun muhim strategik ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Muammoli kreditlar bo'yicha olingan ma'lumotlarni markazlashtirish va real vaqt rejimida monitoring qilish imkoniyatini beruvchi tizimlar banklarga kredit risklarini samarali boshqarishga yordam beradi. Ushbu texnologik yechimlar orqali qarzlarni o'z vaqtida tahlil qilish va ularga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash osonlashadi.

Banklar tomonidan ishlab chiqilayotgan barcha strategiyalar va chora-tadbirlar muammoli kreditlarni kamaytirish va bank tizimining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu kompleks yondashuvlar O'zbekiston iqtisodiyotining barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim poydevor yaratadi.

MANBALAR RO'YXATI

1. AKRAMOVA, N. N. (2023). "BUGUNGI KUNDA BANKLARNING MUAMMOLI KREDITLAR BILAN ISHLASH USULLARI". INTERNET MANBA - ECONFERENCE SERIES.COM
2. RAKHIMJON, M. (2023). "IJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING VUJUDGA KELISH SABABLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI". INTERNET MANBA - WWW.RESEARCHGATE.NET
3. RAXMANOV, I. (2024). "TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI". INTERNET MANBA-YASHILIQ TISODIYOTTARAQQIYOT.UZ
4. QODIRALIYEV, A. A. (2024). "O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINING FOYDASI VA RENTABELLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR – 'MUAMMOLI KREDITLAR'". INTERNET MANBA - RESEARCHBIB.COM
5. NOROVA, N. (2023). "TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI". INTERNET MANBA - WWW.RESEARCHGATE.NET
6. AKBAROV, M. (2022). "TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH". INTERNET MANBA - CYBERLENINKA.RU